

U.G. 4th Semester Examination - 2022

SANSKRIT
[HONOURS]

Course Code : SANS-H-CC-T-9

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. निम्नलिखितानां दशप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयताम् : 2×10=20
- i) 'स्वातन्त्रसम्भवम्' इत्यस्य का व्युत्पत्तिः?
- ii) 'उद्यम्य सत्याग्रहशस्त्रम्' किं तावत् सत्याग्रहशस्त्रम्?
- iii) 'कवीनामाकाशगङ्गाम्'—अत्र 'आकाशगङ्गा' इत्यस्यार्थः विशदीकर्तव्यः?
- iv) 'तारकालोकेन किं मे प्रयोजनम्'—कदा कं प्रति कस्योक्तिरियम्?
- v) 'यादृशं तस्य कष्टस्य प्राबल्यं तादृशमेव फलस्य प्राचुर्यम्'—उक्तेरस्याः तात्पर्यं लिख्यताम्?
- vi) 'सर्वे जनाः सन्ततिरीश्वरस्य'—कस्योक्तिरियम्? कश्च प्रसङ्गः?
- vii) 'लक्ष्मीः यथार्थार्थयते स्म संज्ञाम्'—इत्यस्य भावार्थः लेखनीयः।

- viii) श्रीजीवन्यायतीर्थेन विरचितस्य श्रव्यकाव्यद्वयस्य नाम उल्लिख्यताम्।
- ix) 'नमन्तः सहैवोन्नमन्तः क एते'—इत्यत्र कविः कथमेवमवदत्?
- x) 'सुस्थतामनुभूयत इति तदेव दुर्लक्षणम्'—कस्मिन् प्रसङ्गे केनोक्तम्?
- xi) 'गच्छति पुरः शरीरम् ध्यायति चेतस्तीरम्'—वर्णनियं केन सम्बद्धा?
- xii) 'विपदमापन्नोऽस्मि'।—कस्योक्तिरियम्? सः कस्यां विपदि पतितः?
- xiii) 'गीतधीवरम्' कीदृशं काव्यम्? कारणमेकं प्रदर्श्य उत्तरं दीयताम्।
- xiv) शून्यस्थानं पुरयः
क) नैव.....वाणोऽधुना।
ख) तदा..... प्रज्वालयति।

2. Answer any **four** of the following questions:

5×4=20

- i) "आत्मनाऽऽत्मनैबोद्धहरणीयः"—Who said this and when? Is there any Philosophical theory in the Śloka?
- ii) Write a short note on any **one**:
अथ किम्, पाण्डवविक्रमम्, भारतविवेकम्, मण्डलपतिः।
- iii) Translate into Bengali or English (any **one**):
क) न भूमिगर्भो न च देवमार्गस्तवास्ति काम्यः पुरुषोत्तमस्य।
त्वत्सौख्यमार्गप्रविधारणायां तौ कौ त्वमेवासि तयोस्तु भूमिः।।

ख) सुमनोलतिकासु गतासु लयं
कुसुमप्रसरस्य कथापि गता।
अलिपङ्क्तिरियं विपदं भजते
तनुते ननु मौनमलं विकलम्।।

- iv) Who is सुधा? Give a pen-picture of सुधा as she has been described by the poet of 'वार्तागृहम्'?
- v) Give a detailed description of काशीनगरी, as you find in the स्वातन्त्रसम्भवम्।
- vi) "निचोले वेपथुः सर्वे वशीकाराः क्व यातास्ते" — What is meant by 'क्व'? Bring out the implication of this statement.

3. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधीयताम्। तत्र एकस्योत्तरम् संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च विधेयम् : $10 \times 2 = 20$

i) Explain in Sanskrit (any two):

- a) पृथिवी वाक्यं वाचयितुं न शक्नोति, अतस्तेनोपायनेन सुनीले गगने हस्तमुक्षिप्य आह्वयतीति।
- b) धर्मसिंहासने सत्यरक्षाव्रती
न्यायकर्मन्यरे को नु हंसायते।
- c) स्नानगृहे उष्णजलमस्ति दुःखम्
शीतलजलमस्ति सुखम्
ज्ञानी
दुःखसुखसमे कृत्वा स्नाति।

d) मृत्युः
गायति मल्हाररागम्
शाम्यन्ति
पञ्चदीपाः।

e) पारावारे नौका
नौकायां गतिसञ्चारः।

- ii) Do you think the title 'वार्तागृहम्' to be justified? Attempt an essay on the propriety of this title.
- iii) Enlighten the social consciousness as depicted in भीमायन Mahākāvya.
- iv) Write short essay on Srijeev Nyayatirtha OR Reva Prasad Dwivedi.